

Lektor
Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet

CLARA JUNCKER

Lektor
Center for Amerikanske Studier, Syddansk Universitet

DET SYGE USA

Afkoblede skæbner i litteraturen

I bogen *Dreamland: The True Tale of America's Opiate Epidemic* (2015) beskriver Sam Quinones, hvordan heroin nu igen oversvømmer de dele af USA's samfund, der allerede er udsatte og afkoblede,¹ særligt i regioner som Ozark-bjergene, Appalacherne, Rustbæltet, de indre byer og landlige regioner fjernt fra magtens centrum. Disse områder har historisk været udsat for krise efter krise, inklusiv naturkatastrofer. Endnu vigtigere har rovminedrift, arbejdsløshed efter udflytning af arbejdspladser til udlandet, økonomiske nedgange, og udrulninger af stærkt vanedannende smertestillende medicin, for at nævne nogle få eksempler, udhulet samfundene. Oveni disse prekariseringer raserer det nye coronavirus og skaber en tiltagende krise, som rammer disse og andre udsatte befolkningsgrupper disproportionalt hårdt (Haley og Saitz; Dickman et al). Dertil kommer, at de amerikanske sundhedsmyndigheder under Trump tilsyneladende har haft vanskeligt ved

1 Det engelske ord 'disenfranchisement' (lånt fra Jasbir Puar bl.a.) bruges til at beskrive en bestemt slags systemisk marginalisering og prekarisering, der ikke nødvendigvis har noget med stemmerettigheder at gøre, hvilket den almindelige danske oversættelse ellers hentyder til.

at håndtere situationen (Gawande), hvilket eskalerer krisens alvorlighed. Et lignende mønster kan ses i 1980ernes AIDS-epidemi og nutidens opiat-epidemi, som denne artikel undersøger. På overfladen kan de to tidligere former for sygdomme synes meget forskellige, men deres samfundsmæssige (metaforiske) betydninger og konsekvenser er slående ens. I mange litterære repræsentationer fungerer begge som skurrende kritikker af politikernes forsømmelser og svigt af befolkningen. Selvom sygdomme er biologiske fænomener, er de også politiske og kulturelle – særligt i form af deres effekter og konsekvenser. Med afsæt i Susan Sontags *AIDS og dens metaforer* fra 1989, Lauren Berlants "Slow Death" fra 2007 og Jasbir Puar's *The Right to Maim* fra 2017 viser vi, hvordan AIDS og opiat-afhængighed fremstilles og bruges metaforisk og kritisk i to amerikanske litterære værker: Tony Kushners teaterstykke *Angels in America: A Gay Fantasia on National Themes* (1992-95) og Michael Hensons novellesamling *Maggie Boylan* (2015). Nedslagene i disse værker viser, hvordan litteratur på alsidig vis kan gribe spørgsmål om sygdom an og samtidig udtrykke enslydende kritik af systemisk undertrykkelse og social og kulturel afkobling. Med disse genremæssigt forskellige værker hævder både Kushner og Henson, at de to sygdomme, værkerne hver især tematiserer, er politisk skabte tilstande, der skabes af sygdom i statslegemet.

I teaterstykket *Angels in America: A Gay Fantasia on National Themes* (1992-95), der både vandt Pulitzer-prisen og blev til en kritikerrost miniserie på HBO (2003), skaber Tony Kushner en fortælling om, hvordan forskellige folk afkobles politisk, menneskeligt og samfundsmæssigt på grund af eller som følge af HIV/AIDS. I dette absurde og genre-overskridende, postmoderne tobindsværk² producerer Kushner en kritik af 1980ernes og 1990ernes konservative ånd med AIDS som bærende metafor. Fra skurken Roy Cohn til helten Prior Walter skildres AIDS som symbol på USA's syge tilstand, men også som middel til transformation.

I modsætning til Kushners campy teaterstykke præsenterer Michael Hensons novellesamling *Maggie Boylan* (2015) et socialrealistisk billede

2 Stykket består af to dele: *Millenium Approaches* (oprindeligt 1990) og *Perestroika* (1991). De to dele analyseres som ét værk, *Angels in America* (udgivet som manuskript i 1995).

af afhængighed som sygdom. Som personifikation af samfundet skildrer Henson via hovedpersonen Maggie et sygt samfund, der er konstant prækarakteriseret og på nippet til knække. I det 21. århundredes USA har en opiat-krise ramt bredt og med fatale konsekvenser for (mis)brugere af medicinalfirmaet Purdue Pharmas populære smertestillende OxyContin (Keefe). Krisen er skabt i et politisk system, der mangler regulering, og som over flere årtier³ har nedprioriteret sundhed økonomisk og politisk (Healton), hvilket har resulteret i tiltagende afhængighed i befolkningen (CDC "Understanding the Epidemic"; Smith). For at føje spot til skade hemmeligholdte Purdue stoffets vanedannende effekt (*The Lancet*) og målrettede især opiaterne til områder, der allerede var ramt af en metaamfetaminepidemi, fattigdom, manglende uddannelse og dårlige muligheder (Keefe; Van Zee), så som Maggies samfund i Ohios bjergområder. Denne sociale og politiske kontekst har bidraget til den krise, som *Maggie Boylan* skildrer (og klandrer) litterært.

DEN SYGE NATION

Samfundets (metaforiske) syge tilstand kan spores til tidligere historiske tidsaldre, end den vi her behandler, og er ikke specifik for USA (Sontag; Ball). Den særligt amerikanske form for sygdom i statslegemet er dog i høj grad et produkt af den sidste halvdel af det 20. århundrede, hvor neoliberalismen for alvor dominerede diskurser om frihed og selvstændighed, hvilket fik store konsekvenser for, hvordan det amerikanske sundhedssystem opbyggedes. I *AIDS og dens metaforer* (1989) videreudvikler Susan Sontag sine tanker om sygdommes metaforikker, som hun begyndte et årti tidligere i *Falske forestillinger om sygdomme* (1978), der primært fokuserede på kræftmetaforer. Efter udbruddet af HIV/AIDS i 1980'erne reviderer hun sine teorier om sygdom og skriver: "når kræft i dag er omgivet af mindre hysteri og i særdeleshed af mindre hemmelighedskræmmeri end for et årti siden,

3 I 2017 erklærede Præsident Trump epidemien for en national nødsituation og efterfølgende har HHS igangsat en 5-punktsstrategi til bekæmpelse af krisen, men der er i skrivende stund mangelfuld oplysning om effekten af strategien.

skyldes det ikke mindst at det ikke længere er den mest frygtede sygdom. I de senere år er noget af kræftens byrde blevet lettet af fremkomsten af en sygdom – hvis stigmatiserende egenskaber – er langt større” (Sontag 18). Sontag klandrer i *AIDS og dens metaforer* måden, hvorpå HIV/AIDS skildres, for at videreføre stigmatisering af smittede, der betragtes som fremtidigt syge og ”dødsmærkede” (36). Hun skriver, at ”AIDS er sygdommen, hvor folk betragtes som syge, før de er blevet syge [...] og [det er] sygdommen, som forårsager mange menneskers sociale død forud for deres fysiske endeligt” (37). I modsætning til andre dødelige sygdomme, så som hjerte-kar-sygdomme, skaber HIV/AIDS sammen med denne sociale død en ny identitet for den ramte. Smittede bliver til ”én af dem” (42), de besudlede, de selvforskyldt syge. Fordi AIDS under Reagans konservative regering blev formodet at være forbeholdt homoseksuelle (mænd), blev AIDS-diagnosen brugt til at bebrejde de syge for egen sygdom. Homoseksuelle mænd udgjorde en særlig ”risikogruppe,” med Sontags ord, der trods den neutrale klang genkalder tidligere tiders opfattelser af sygdomme (f.eks. spedalskhed) som guddommelig straf for ”tøjlesløshed” og ”et fordærvet samfund” (50). Logikken var, at en syg seksualitet medførte kropsligt forfald.

Derudover sker der ifølge Sontag samtidig en konstruktion af sygdommen som en trussel mod samfundet og mod nationen, som bliver italesat som et angreb. Sygdommens udenlandske ophav gav anledning til xenofobiske metaforer, hvormed de syge – inficeret af det ukendte – også gøres til de fremmede. AIDS invaderer både kroppe og nationen – eller nationen via kroppene. Sproglige metaforer for AIDS som pest eller fjende (noget udefrakommende) har været nært forbundne i den amerikanske forestilling med frygt for moralsk fallit og miasmatiske besudling (46). Evangeliske prædikanter i 1980erne diagnosticerede AIDS som Guds dom over USA, en straf til samfundet for tolerance overfor stof(mis)brug, opløsningen af den patriarkalske familie, seksuel frigørelse og andre venstreorienterede, ”bløde” værdier. HIV/AIDS blev med andre ord en let forkortelse for reaktionæres bekymring om fremtiden og en dystopisk budbringer om globalisering og nationens undergang (111).

Sontag harcelerer mest af alt mod krigsmetaforikken, da den ”indirekte antyder nødvendigheden af statsstøttet repression og vold (svarende til

den operative fjernelse eller kemiske kontrol af de generende eller 'usunde dele af statslegemet'" (99-100). Disse usunde dele refererer oftest til allerede udsatte grupper i befolkningen, og metaforikken udgør i Sontags optik en farlig "retfærdiggørelse af det autoritære styre" (99). Derfor mener hun, at krigsmetaforikken skal tilbagetrækkes, og AIDS skal afdramatiseres.

Når AIDS og det store antal af sager og vidnesbyrd om afhængighed af opiatier og amfetamin, samt de medfølgende overdoser, beskrives som epidemier eller "kriser," tillægges disse sociale og sundhedsmæssige undertrykkelser en tilfældighed, der skygger for de systemiske og økonomiske årsager hertil. Som metafor fungerer "epidemi" derfor fornægtende og udviskende. I "Slow Death (Sovereignty, Obesity, Lateral Agency)" (2007) skriver Berlant ligeledes om termen 'krise', at "ofte når forskere og aktivister forstår fænomenet 'langsom død' som en langvarige tilstand af afsavn, vælger de at misrepræsentere varigheden og skalaen af situationen ved at bruge *krise* om det, der er et livsvilkår og har været et definerende træk for en given befolkningsgruppe..." (760). Ordet 'krise' er dermed toneangivende for den komplekse måde, nogle kroppe og skæbner udsættes for denne langsomme død, som hun beskriver som "den fysiske nedslidning af en befolkningsgruppe og svækkelse af menneskerne i denne befolkningsgruppe, som er meget nær en definerende betingelse for deres oplevelse og historiske eksistens" (754). Det bliver en form for "målrettet debilitering," som Jasbir Puar beskriver i *The Right to Maim: Debility, Capacity, Disability* (2017). Puars bog behandler en anden kontekst, men hendes formulering af 'debilitering' (*debilitation*) kan strækkes til at dække de kroppe og skæbner, som ikke er konventionelt 'disabled' i det amerikanske samfund, men alligevel er hæmmede og afkoblede. Folk med AIDS og fattige, rurale folk, der er afhængige af opiatier og meth ligner dem, Puar beskriver som "de kroppe, som holdes i live i en kontant tilstand af debilitet, netop gennem udelukkelse fra sociale, kulturelle og politiske forståelser af invaliditet" (xiv). Gennem denne paradoksale fremstilling af kroppene, der både er skyldige i egen fattig- eller sygdom og er tilfældige ofre i en epidemi, bliver afkobletheden gjort uforståelig og usynlig i (sundheds)politisk forstand, til trods for at den er produceret af et debilerende system. Puar skriver videre, at denne forståelse af debilitering

også kan mobiliseres i forhold til afkoblede grupper i regioner af det globale nord for at understrege debilitet som endemisk, måske endda normativ, for afkoblede befolkningsgrupper: ikke non-normativ, ikke exceptionel, ikke det der skal komme, eller det der kan undgås, men et banalt element af en hverdagseksistens, der allerede er definerende for den eksistens' prekaritet. De forhold, der gør invaliditet endemisk i modsætning til exceptionel, er allerede forankret i økonomisk, race-mæssig, politisk og social afkoblethed. (16)

Hverken AIDS eller meth/OxyContin-afhængighed er katalysator for afkoblethed eller den langsomme død, men udgør blot nye faktorer, der supplerer den allerede eksisterende og eskalerende debilitering og sociale død. Disse sygdomme er netop forankret i den kontinuerligt reproducerede afkoblethed, Puar beskriver.

AIDS OG HISTORIEN OM USA

Tony Kushners teaterstykke *Angels in America* dramatiserer på mange måder Sontags tanker om afdramatiseringen af AIDS og repræsenterer en særlig gruppe af afkoblede borgere. Stykkets fragmenterede struktur vanskeliggør et egentligt handlingsreferat, men fremtrædende står historien om to dysfunktionelle par: Louis Ironson og hans partner Prior Walter, hvis angelsaksiske familie går tilbage til nationens grundlæggere, og den unge jurist Joe Pitt og hans Valium-afhængige hustru, Harper. Herudover møder vi advokaten Roy Cohn⁴ og sygeplejeren Belize, samt et par engle og spøgelse. Efter Louis' bedstemors begravelse røber Prior for Louis, at han har fået AIDS, hvorefter Louis går i panik og flygter. Priors kamp mod sygdommen og de medfølgende kropslige reaktioner bliver derefter omdrejningspunktet for adskillige forbavsende scenarier og fantastiske hændelser, såsom Harpers Valium-hallucination/drømmeferie på den antarktiske iskappe og Priors eget møde med en engel, der bryder ned gennem lofter eller op

4 Virkelighedens Roy M. Cohn (1927-86) var en skrupelløs jurist og "fixer," som blev kendt som anklager ved spionprocessen mod Julius og Ethel Rosenberg, der endte med parrets henrettelse i 1953. Han var hovedrådgiver for Senator Joe McCarthy, som stod for kommunistfølgelserne i 1950erne. Han skjulte livet igennem sin homoseksualitet, og han døde af AIDS-relaterede komplikationer i 1986.

af knuste gulve, for at rekruttere ham som englernes profet. AIDS giver ham en ny, særlig identitet. På overfladen kan det synes som et eksempel på den stigmatisering og andetgørelse, som Sontag beskriver, men med karakteren Prior forsøger Kushner at ændre på den metaforiske betydning af AIDS. Prior er ikke bare en "anden" og en udstødt, men tilhører en privilegeret gruppe, WASPs – "White Anglo-Saxon Protestants" – ofte italesat som de oprindelige hvide amerikanere, hvorudfra alle andre kategoriseres som "de andre." Priors aner peger tilbage til tidligere århundreder, og hans forfædre, "the prior Priors" (som også begge døde af pest-sygdomme), viser sig som herolder i hans feberfantasier. Derved trækker Kushner en tråd fra Priors sygdom til USA's koloniale historie og den udryddelse af kontinentets oprindelige beboere, ofte via smitte og sygdom, som udgjorde nationens begyndelse. Prior er den prototypiske hvide amerikaner, og han er døende.

Som Kushners undertitel – *A Gay Fantasia on National Themes* – viser, knytter AIDS-epidemien i 1980'ernes USA og hans eget drama forbindelsen mellem syge kroppe og en syg nation. Ligeledes skriver Monica B. Pearl i "Epic AIDS" (2007), at AIDS er blevet til en slags "ur-historie for Amerika" (761). Hun fortsætter: "så sammenvævet [er AIDS og USA], at det både er svært at spore og svært at skelne dem fra hinanden. Faktisk antyder *Angels in America*, at historien om AIDS er blevet historien om Amerika i slutningen af det 20. århundrede" (761). En af de mest sympatiske karakterer i stykket, Belize, forklarer i *Perestroika* Louis denne sammenhæng: "Kom med mig over til værelse 1013 på hospitalet, og jeg vil vise dig Amerika. Terminal, sindssyg og ond" (228). Stykket portrætterer Ronald Reagans USA som på dødskurs, med en præsident, der i alt for lang tid ignorerede krisen, ved roret. Da han endelig i 1987 nævnte sygdommen, valgte han at adressere den som en moralsk straf for homoseksuelle mænds løbsagtighed (Odets; Sontag). Reagans manglende handlekraft producerede dermed en slags målrettet debilitering af AIDS-ramte og en stigmatisering af homoseksuelle mænd. Denne stigmatisering vender Kushner på hovedet, så det reaktionære USA bliver til fjende og AIDS-patienten til helt. Reagans konservatisme er sivet ud i samfundets atmosfære og resulterer i hæslige figurationer, først og fremmest personificeret af Roy Cohn, patienten i værelse 1013. I *Millenium Approaches* møder vi Roy Cohn i Scene 2, hvor han som

en blæksprutte jonglerer med et utal af telefonledninger og -linjer, mens den unge mormon Joe Pitt ser måbende til. Roy bander og manipulerer og gør det klart, at han har forbindelser allevegne – til Ed Meese, Reagans Rigsadvokat, til Washington, og til alskens juridiske stråmænd. Med sin tætte forbindelse til magt repræsenterer Roy Cohn det politiske USA, der i slutningen af første akt bliver diagnosticeret som sygt.

Kushners kritik af AIDS som metafor forekommer tydeligt i slutningen af første akt af *Millennium Approaches*. Scenen udspiller sig i Roys læges kontor, hvor lægen forsøger at give ham diagnosen AIDS. Men Roy nægter at vedkende sig syndromet: "Nej, Henry, nej. AIDS er noget homoseksuelle har. Jeg har leverkræft" (52). For Roy handler diagnosen ikke om psykologisk fornægtelse, men om hans (og samfundets) opfattelse af homoseksualitet. Det handler om styrke og magt:

Ligesom alle andre mærkater fortæller det dig én ting og kun én ting: hvor i fødekæden, i hakkeordenen, befinder et individ sig? Ikke ideologi, eller seksuel smag, men noget meget simplet: slagkraft. [...] Homoseksuelle er mænd, der i femten år har forsøgt at få en sølle antidiskriminationslov igennem byrådet. Homoseksuelle er mænd, der ikke kender nogen, og som ingen kender. Dem, der ingen slagkraft har. (51)

Roy udtrykker på denne måde en Sontag'sk kritik af måden, hvorved AIDS-diagnosen skaber en særlig identitet som magtesløs, udskudt og afkoblet. Som Sontag skriver, er det ikke lidelse i sig selv, der er det frygtede, men den sociale og kulturelle stigmatisering – "den lidelse, der nedværdiger" (Sontag 41). Tråden til Reagan er igen tydelig. Efter at han i 1985 blev opereret for kræft, påstod Reagan, at han ikke havde kræft, men at "der var noget inde i mig, der havde cancer i sig, og det blev fjernet" (Sontag 70). Hans identitet er intakt, uberørt af den besudlende kræft. Ligeledes for Roy Cohn er AIDS lig med impotens, en bogstavelig afkobling af hans forbindelser til magtens centrum, understreget af hans gradvise afkobling fra magtens mænd, der langsomt lader ham i stikken og ikke længere tager telefonen, når han ringer.

I teaterstykket udfordres de krigsmetaforer, som Sontag protesterede imod, løbende. For eksempel, i 2. akt, scene 4 i *Millennium Approaches*, hvor Prior fortæller Louis, at han har AIDS. Ved at vise ham sit første Kaposi sarkom, en mørkelilla læsion forårsaget af en særlig form for kræft, der

ofte opstår hos patienter med AIDS, kobler Prior sin sygdom til metaforer for krig. "Jeg er en læsionær" (27), siger han og fremstiller sig selv som soldat (legionær), for derefter at koble sin sygdom med en gradvis invasion af nationen gennem hans krop: "Fremmedlæsionen. Den amerikanske læsion" (27). Som Sontag skriver, portrætteres AIDS som en udefrakommende trussel, der invaderer via svage kroppe. Men samtidig lader Kushner sin karakter hentyde til, at den virkelige fjende ikke er AIDS, men stilstand. Prior gør grin med sig selv og kalder AIDS "Læsionærssyge" (27). Legionærssyge (eller legionella) stammer fra en bakterie, der trives i stillestående vand, der kan inficere alle, og Kushner gør det klart, at AIDS ikke er forbeholdt homoseksuelle mænd, og kritiserer samtidig det stagnerede, reaktionære USA. Det ses yderligere i englen, America, som hjemsøger Prior for at få ham til at kæmpe i englenes krig mod fremskridt: "Forsag den Åbne Vej / Bland ej eller gift jer ej på tværs: Lad dybe rødder gro" (178), bønfaller America ham. Og senere: "Vend om. Gør om" (179). Englene ønsker "STASIS!" (180), fordi Gud har forladt dem, og Himlen lider under himmelskælv – skabt af menneskernes fremskridt – der truer deres eksistens. Forandring er deres fjende, og de vil have Prior som deres profet.

Kushners sympati ligger hos de karakterer, der bevæger og ændrer sig – det er sådan verden fungerer. Stykkets sidste to scener, der foregår simultant, starter med en 'split scene', hvori stykkets to centrale par går fra hinanden. Harper forlader Joe, og Prior afviser Louis efter han tigger ham om at tage ham tilbage. "Det kan ikke lade sig gøre. Aldrig" (273), siger Prior. Parallelt (mens Prior og Louis forbliver på samme scene), dukker Harper frem af mørket, indkranset af et flyvindue. Hun er på vej mod San Francisco og konkluderer: "Intet er tabt for evigt. I denne verden er der en slags smertefuldt fremskridt. Længsel efter det, vi har ladt tilbage, og drømme om fremtiden" (275). Denne migration og bevægelse, der også betyder "racemæssig urenhed og kønsforvirring" (209), forbinder de bedste i Kushners persongalleri med USA's udstødte. Rodløshed definerer det seksuelle/politiske fællesskab, som de homoseksuelle tilbyder, og det er i *Angels* netop her, at håbet for USA's fremtid trives. Det syge USA projicerer smitte og død over på samfundets "livstidspariaer" (Sontag) – de sorte, jøderne, de homoseksuelle og de fattige – men de holder ved hjælp af deres

sygdom og lidelser et spejl op for magtens mænd. Som Harper siger til Prior i en hallucination, er der inden i ham et sted, der er helt fri for sygdom. Statslegemet er til at redde.

AIDS-epidemien bruges i Kushners drama som en elastisk metafor for alle svaghederne i det amerikanske samfund (Miller 66). Men samtidig bruges sygdommen som en katalysator for en modbevægelse, som den syge – men overlevende – Prior repræsenterer. I den sidste scene i *Perestroika* sidder han med andre af stykkets karakterer, der udgør en slags regnbue-koalition, på kanten af Bethesda-springvandet i Central Park. Oven over dem kikker springvandets engel, en stenskulptur, ned. Til trods for deres forskelligheder og konflikter er gruppen af de anderledes USA's fremtid og håb. Prior, nu med briller og stok, forandret men i live, får de sidste ord: "Vi vil ikke dø som usynlige længere. Verden drejer kun fremad. Vi vil være statsborgere. Tiden er kommet. Farvel for nu. I er alle fabelagtige skabninger, hver og én. Og jeg velsigner jer: *Mere Liv*. Det store arbejde begynder" (280). I *Angels in America* er det den syge profet, der er Kushners talerør. På grund af sin AIDS og den debilitering, der følger med, kan han diagnosticere samfundets sygdom og endda, med ord, begynde en helbredelse.

FRA 'METHNECKS' TIL 'PILLBILLIES'⁵

Novellesamlingen *Maggie Boylan* (2015) af Michael Henson portrætterer den raserende OxyContin-krises effekt på "et allerede betrængt samfund" (Mazzolini 81) og fremstiller den titulære hovedperson som symbol på og personifikation af nationen. Maggie, der beskrives som "et vrag af en kvinde" (23), er ligesom samfundet sygeliggjort og desperat. Hun er både "alles moder" (55) og "omtåget af Oxy [...] hensunket til næsten ingenting" (14), en kommentar til og kritik af den hensygnende stormagt, USA's, kritiske tilstand. Selvom Maggie efter sigende er hovedperson, fungerer hun ofte som en rekvisit, hjælper eller skurk i andres liv, og hendes OxyContin-misbrug

5 Methneck refererer til fattige, ofte rurale, hvide, der misbruger metaamfetamin, og er et ordspil på 'meth' og 'redneck' (slang for fattige hvide landarbejdere). 'Pillbilly' er et lignende slang- og skældsord sammensat af 'pill' og 'hillbilly'.

og dertil hørende (kriminelle) opførsel er symptomer på en underliggende sygdom. Adskillige former for prekaritet, debilitering og desperation kolliderer i *Maggie Boylan*, og skæbner, der ellers synes sikre på succes, er kun ét uheld eller en dårlig dag fra at ende i tragedie. Som et eksempel på Sontags skildring af "besmittede omgivelser" (47) fremstår Ohios bjerge som et miljø i krise: udhulingen af samfundet og økonomien, rovminedrift, der tvinger folk til at forlade familiegårde, meth-epidemien raserer, og oveni disse tragedier strømmer OxyContin ind i samfundet. Byens sherif lamenterer udviklingen og italesætter på samme tid det uundgåelige og den nærmest planlagte langsomme død, som følge af en tilstødende krise (Berlant; Quinones). Efter meth fyger OxyContin "ind i amtet som en lang grim storm. Så startede det hele igen" (7), og snart kommer heroin-bølgen. Som betjenten, Burke, konstaterer: "Der går ikke mere end fem minutter før heroinen begynder at vælte ind" (40). Samfundet er under angreb og er udsat for målrettet debilitering (Puar), som foranlediges af "smerteimperier" som Purdue Pharma (Keefe).

Siden 1990erne har afhængigheden spredt sig gennem alle dele af det amerikanske samfund, på tværs af race, klasse, køn og alder (Keefe; Mazzolini). Medierne taler om den udbredte brug og misbrug af OxyContin som en "epidemi," og først i de seneste år er politikerne begyndt at få øjnene op for, hvor stor en krise, der er tale om. U.S. Department of Health and Human Services (HHS), den amerikanske sundhedsstyrelse, anslår, at op mod 130 mennesker dagligt dør af en overdosis af opiater, og at to millioner i skrivende stund er afhængige. Selvom afhængigheden rammer bredt i det amerikanske samfund, udgør den i særlige områder af det amerikanske samfund en forhøjet trussel, da disse områder allerede er udsatte. Historisk har bjergområderne Ozarks og Appalacherne været prekære og fattiggjorte i højere grad end stort set alle andre regioner og områder (på nær reservater for indfødte amerikanere); kapitalistisk rovdrift på naturressourcer og manglende anerkendelse af bjergfolkene som værdige liv har tilsammen skabt en "ambient død" (Yancy). Med andre ord: arbejdsløsheden hænger, skolerne er underbemandede og underbemidlede, forretningslivet er i forfald, og 'brain-drain' truer med at affolke byerne, en proces der er historisk, men som har store konsekvenser for nutiden (Stoll). På grund af denne

allerede-eksisterende prekaritet har områderne været særligt udsatte for det forfald og den "langsomme død" (Berlant), som OxyContin har medført.

Gennem hele novellesamlingen løber der en tråd af forbitrelse, lidelse og langsom død, som Maggie bliver bindeled for. Hun er ikke katalysator for andres lidelse og forfald, men hun er en integreret del af dem, ligesom andre tager del i hendes lidelser. En af hendes gamle veninder, Edie, tænker bedrøvet: "Hvis det var mig der fik Maggie hooked på Oxy og Maggie fik pigen hooked, hvilket er muligt, så er jeg også ansvarlig fremover, uanset hvad der sker" (62). Samfundets – og Maggies – skæbne portrætteres til tider som selvforskyldt og til tider som systemisk og uundgåelig. Hendes afhængighed, som den forstås af samfundet, skyldes ligesom AIDS "en fejl hos patienten" (Sontag 14), og samtidig bruger karakterer, som hun kolliderer med, Maggie som offerlam og syndebuk: "Og midt i det hele sad Maggie Boylan" (55). Som *Alles Moder*, en "Everywoman," illustrerer Maggie, at opiat-epidemien er alle steder og kan ramme alle. Efter Maggie idømmes behandling og en betinget dom for et røveri, hun muligvis er skyldig i, bliver hun påbudt ikke at omgå andre Oxy-misbrugere eller -sælgere. Fortvivlet og vredt spørger hun sin tilsynsværge: "Hvordan vil du have jeg skal holde mig fra brugere og sælgere når halvdelen af amtet enten bruger eller sælger eller begge dele, og alle ved hvem, der bruger og sælger, og ingen gør noget ved det?" (MB 77). I modsætning til meth, der driver rundt i samfundets yderkanter og på kant med loven, er opiater, ifølge Mazzolini, "hverken udenfor eller indenfor – de er alle steder, i de penge vi tjener, bruger og investerer, og i de rettigheder vi promoverer og beskytter" (Mazzolini 89). Dommeren, der idømmer Maggie den betingede dom, er selv afhængig, og politiet vender det blinde øje til.

Henson illustrerer OxyContinns allestedsnærværelse ved at lade karakterers uheld og tilfældigheder være skyld i, at de falder i fælden. Der er intet sikkerhedsnet til at gribe dem, og de er konstant få skridt fra hjemløshed eller misbrug. Prekarisering dominerer samfundet, og den langsomme død er altid allerede til stede, sammen med truslen fra OxyContin. Selv den nye, unge politibetjent, Tim Weatherstone, som motionerer og spiser sundt, og derfor undrer sig over, hvordan de ældre betjente er kommet i så dårlig form, er faretruende tæt på at blive fanget i Oxy's klør. Efter han snubler på

en løbetur og skader sin ankel, tager Maggie sig af ham, fordi uheldet sker tæt på hendes hjem. Men Maggies sygepleje er mangelfuld og består primært af at give Tim OxyContin. Han forsøger at protestere, men smerterne bliver for meget. Også han giver efter: "På bare et øjeblik syntes alt rigtigt, så rigtigt som det nogensinde havde været. Smerten havde flyttet sig til et sted hundrede meter nede ad vejen; den var ikke længere hans smerte [...] Det virkede som om han var blevet løftet fra sofaen og dens varme rede af tæpper ind i en ordløst salig verden, som henrykkede og skræmte ham, og som han ikke ønskede at forlade" (55). Maggie, nu personificeret som en slags OxyContin-gudinde, våger over ham "med sine nattergaleøjne" (55).

Resignationen følger i hælene på OxyContin's destruktive indtog. Både Maggie og andre karakterer beklager sig over manglende muligheder, held og sikkerhed. "Jeg har været uheldig siden den dag jeg blev født" (29), siger Maggie til Burke, efter han advarer hende mod at irritere ham ("Du tester dit held, Maggie"). Deres beklagelser bliver til trodsig ligegyldighed og fornægtelse. "Jeg er egentlig ligeglad" (25), og "livet er bare én skide belastning efter en anden" (30). OxyContin og opgivelse siver uundgåeligt ind i samfundets fibre. "Det er bare sådan verden er" (24), konstaterer Maggie. I samlingens sidste novelle, "Pillhead Hill," kolliderer karakterer fra de tidligere noveller alle med hinanden, med Maggie i centrum. Efter en blodig massakre på de største OxyContin-sælgere i byen beder politiet Maggie hjælpe med at identificere ofrene, da hun er den, alle kender, og som kender alle. En ung kvinde, Sheila Hacker, som Maggie introducerede for OxyContin, dør af en overdosis, og Maggie hjælper hendes kæreste, Ronnie, der var eneste overlevende efter massakren, med at flygte fra politiet for at kunne besøge Sheila på hospitalet. Betjent Tim bliver suspenderet, fordi han er skyld i, at Ronnie formåede at undslippe, og desillusioneret går han flere kilometer hjem fra scenen efter at have bevidnet, at de andre betjente lader den OxyContin-afhængige, påvirkede dommer køre fra massakren med bevismateriale, der aldrig bliver bogført (144). På hospitalet sørger den brogede gruppe af Sheilas pårørende sammen. "Intet i denne verden vil nogensinde være i orden" (151), slutter Sheilas mor sin lille tale. Og bagefter "stod de i lang tid alle sammen i stilhed og hver af dem holdt fast i en andens hånd" (151). Tim skriver politirapport om massakren og scenen

på hospitalet, men han river første udkast i stykker, skriver rapporten igen, men afleverer den aldrig (150). Deres historie bliver bevidnet, men gjort ulæselig og fortiet.

Maggie Boylan slutter med et billede af en spinkel mulighed for potentiel overlevelse. Selvom novellerne er dystre og elegiske, og indbyggerne er debilerede på flere niveauer, indbyder samlingens slutning til håb. Det er ikke Prior Walters frydefulde kampråb "Mere liv!" der går igen, men et subtilt vink. Henson lader *Maggie Boylan* slutte med en drejning tilbage mod samfundet og samhørigheden som håbefuldt billede. Selvom Maggie indædt hadede Sheila, der var skyld i hendes betingede dom, yder hun hende førstehjælp, hjælper hendes kæreste, og sørger sammen med hendes mor på hospitalet. Det store arbejde med at opbygge sig selv og samfundet efter meth og OxyContin begynder.

I dokumentaren *Hillbilly* (instr. Ashley York og Sally Rubin) fra 2018 forklarer forfatter og teoretiker bell hooks, at de amerikanske bjergområder – særligt Ozarks og Appalacherne – fungerer som syndebug for nationens dårligdomme; bjergene er dér, hvor sygdom og fordærv projiceres til (*Hillbilly*), så nationen kan holde sig ufordærvet. Denne opfattelse ligner Sontags teori om AIDS, og hooks' kommentering af den er vigtig for forståelsen af den særlige kontekst, hvori diskursen om, at metamfetamin- og opiat-afhængighed er en 'hillbilly'-sygdom, opstår. Bjergene er "det andet Amerika" (Eller 3). Men som Elizabeth Catts påpeger, er det andet Amerika en fiktion og en undskyldning. De syge bjerge er blot et symptom på en systemisk sygdom, der har inficeret hele nationen. Før OxyContin fik grebet i kroppene og sindene, havde ulovlig produktion af (meta)amfetaminer ('meth') allerede gjort sit indtog i flere regioner af USA, og særligt i de amerikanske bjergområder (Quinones). I modsætning til det nye stof medførte meth-epidemien dog ikke den samme politiske eller mediemæssige bevågenhed. Ofte blev problemet påtalt som en personlig brist og et problem, der rammer "de andre" (Mazzolini), altså som en tilsløret, socialt obskøn lidelse og, ligesom hos Sontag, selvforskyldt. Individet blev set som ansvarlig for og årsag til egen sygdom. Afhængighed af opiater, amfetaminer og andre stærkt vanedannende stoffer er ikke begrænset til bjergene, men findes overalt, særligt hvor der er afkoblede skæbner. I "Toxic Attachments" (2019) nævner Elizabeth

Mazzonlini, at epidemierne i virkeligheden er "vidtspredt økonomisk men afgrænset repræsentationelt" (86); forskellige stoffer tilskrives forskelligt lokaliserede folk: crack repræsenteres som et sort og indre-by fænomen, hvor meth opfattes som et ruralt og hvidt problem.

Der er mange ligheder mellem 1980ernes AIDS/HIV-udbrud og den igangværende opiat-epidemi, der udløstes af Purdue Pharmas lancering af det populære smertestillende OxyContin i 1996. Patrick Keefes efterforskning i *The New Yorker* har de sidste par år blotlagt Purdue Pharmas aktive rolle, der bl.a. indebar en aggressiv marketingskampagne, "der forsøgte at modbevise [skepsis overfor opiater] og at ændre på lægers praksis med receptudskrivelse. Firmaet finansierede forskning og bestak læger til at argumentere for, at varsomhed ift. opiater var overdreven, og at OxyContin kunne behandle en voksende række af lidelser på en sikker måde" (Keefe n.p.). På den vis er opiat-krisen og dens medfølgende afkoblethed skabt med fuld forsætlighed. Ligesom crack i 1980erne og 1990erne og AIDS under Reagan er krisen stærkt underprioriteret politisk, og alle tre kriser er symptomer på et sygt system, hvor visse kroppe og liv udsættes disproportionalt for målrettet debilitering, som det sås i vores analyser af *Angels in America* og *Maggie Boylan*.

KONKLUSION

Fra et bredere socialt og kulturelt perspektiv, er det afgørende, at Covid-19 stadig i skrivende stund ruller ind over USA, og med knap 400.000 døde (CDC COVID) afslører pandemien, at landets sundhedssystem ikke er i stand til at håndtere sådanne kriser, og ledende politikere trods sikkerhedsforanstaltninger og truer folkesundheden (Gawande). Den nu afgåede Præsident Donald J. Trump har flere gange udtalt, at pandemien vil forsvinde på nærmest mirakuløs vis (Yen, Brown og Woodward), og undlod at indføre Obama-administrationens krisehåndteringsplan (Diamond og Toosi). Som vi har diskuteret ovenfor, kan litteratur skildre de menneskelige konsekvenser af sådanne politiske beslutninger og bidrager dermed til en forståelse af epidemier som politisk skabte kriser, der på mange måde kunne undgås, men som ender med at udsætte de ramte for en langsom

død (Berlant). Litterære værker som *Angels in America* og *Maggie Boylan* afspejler ikke kun deres samtid, men lader os også spore kritik af, hvordan den amerikanske stat har håndteret sygdomme og epidemier. I slutningen af det 20. århundrede skrev Kushner *Angels in America* som modsvar mod en sygeliggørende konservatisme, personificeret af Ronald Reagan og hans forfejlede og forsinkede håndtering af AIDS, som endte med at koste tusinder af amerikanere livet. Kushner bruger både AIDS som metafor for sygdom i USA's statslegeme (Sontag) og som katalysator for forandring og modstand. I det 21. århundrede synes utopien at være erstattet af melankoli og resignation. I Hensons novellesamling *Maggie Boylan* fremstilles de gennemgribende metamfetamin- og opiat-epidemier, der har raset i USA i mindst to årtier, som komorbide sygdomme, der udgør en eskalerende "målrettet debilitering" (Puar) af befolkningen. Både AIDS- og opiat-krisen er i deres forskellige samtider blevet underprioriteret og negligeret, på samme måde som det nye coronavirus negligeres. Selvom der er glimt af håb, tegner Kushner og Henson på hver deres måde et dystert billede af, hvordan afkoblede skæbner skabes og fastholdes i systematisk undertrykkende tilstande, forstærket af denne type politisk negligerig. Fremtidens litteratur vil afsløre, om corona-tiden vil tematiseres som et vendepunkt eller endnu et eksempel på det syge USA.

MARIANNE KONGERSLEV, lektor ved Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet. Har skrevet ph.d.-afhandling om nordamerikanske indfødte litteraturer og køn. Hun har udgivet artikler om bl.a. amerikansk litteratur, performancekunst, køn, seksualitet, racialisering i USA, hvidhed og affekt. Var fra 2014-15 gæste-ph.d.-studerende ved UC Berkeley, Californien. Artiklen er en del af et igangværende forskningsprojekt om affekt, hvidhed og prekarisering i amerikansk litteratur, som er støttet af Carlsbergfondet.

CLARA JUNCKER, lektor ved Center for Amerikanske Studier, Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet (Odense). Ph. D., Tulane University, New Orleans. Har udgivet doktordisputatsen *Through Random Doors They Wandered: Women Writing the South* (2002) om sydstatslitteratur og en lang række artikler om sydstatslitteratur og -kultur i tidsskrifter som *Southern Studies*, *The Southern Literary Review*, *The Mississippi Quarterly*, *The Southern Quarterly*, *The Literature/Film Quarterly*, *Xavier Review* og i forskellige antologier om Sydstatene. Hun var senest medredaktør på og bidragsyder til essaysamlingen *Southern Exposure* (2017) og arrangerede med Marianne Kongerslev konferencen "Southern Disruptions" i 2019.

THE SICK UNITED STATES

Disenfranchised Literary Lives

Acknowledging the significance of the COVID-19 pandemic as an exacerbating factor for precarious US communities, this article reads Tony Kushner's critically acclaimed play *Angels in America: A Gay Fantasia on National Themes* (1992-95) and Michael Henson's collection of short stories *Maggie Boylan* (2015) alongside Susan Sontag (*Illness as Metaphor*), Jasbir Puar (*The Right to Maim*) and Lauren Berlant ("Slow Death"). The play and the short story collection represent examples of critiques of a deep-rooted disorder that characterizes the precaritizing American social and political system. From the severely mishandled AIDS crisis in Reagan's conservative United States to the equally disastrous management of the opioid and meth epidemics in the 21st century, American society and politicians are failing their citizens, a failure reflected in and critiqued by literary texts. Whereas *Angels in America* is an overtly political drama, in which marginalized people come together to respond to political erasure and violence with imaginative countercultural utopianism, *Maggie Boylan* traces the gradual decay and corruption of a contemporary American community, functioning as a microcosm of the United States as a whole. This society is plagued by several crippling "epidemics" and "crises" that leave bodies broken and communities in tatters. Despite glimmers of hope, Kushner and Henson paint a grim picture of a sickness at the core of American society.

KEYWORDS

EN: Illness, USA, literature, precarity, *Angels in America*, AIDS, pain, opioids, *Maggie Boylan*.

DA: Sygdom, USA, litteratur, prekaritet, *Angels in America*, AIDS, smerte, opiater, *Maggie Boylan*.

LITTERATUR

Ball, Ray. "Medical Metaphors: The Long History of the Corrupted Body Politic." *Nursing Clio*, 5. december 2018, <https://nursingclio.org/2018/12/05/medical-metaphors-the-long-history-of-the-corrupted-body-politic/>

- Berlant, Lauren. "Slow Death (Sovereignty, Obesity, Lateral Agency)." *Critical Inquiry*, 33 4 (Sommer 2007): 754-780.
- Catte, Elizabeth. *What You Are Getting Wrong about Appalachia*. Cleveland: Belt Publishing, 2018.
- CDC (Centers for Disease Control and Prevention). "Understanding the Epidemic." *cdc.gov*. 19. marts 2020. <https://www.cdc.gov/drugoverdose/epidemic/index.html>. Besøgt 22. oktober, 2020.
- CDC. "CDC COVID Data Tracker." *cdc.gov*. 19. januar, 2021. https://covid.cdc.gov/covid-data-tracker/#cases_casesper100klast7days. Besøgt 20. januar, 2021.
- Dickman, Samuel L, David U Himmelstein, and Steffie Woolhandler. "Inequality and the Health-Care System in the USA." *The Lancet*, 389 10077 (2017): 1431-41. doi:10.1016/S0140-6736(17)30398-7.
- Eban, Katherine. "How Jared Kushner's Secret Testing Plan 'Went Poof into Thin Air,'" *Vanity Fair*, 30. juli, 2020. <https://www.vanityfair.com/news/2020/07/how-jared-kushners-secret-testing-plan-went-poof-into-thin-air>.
- Eller, Ronald D. *Uneven Ground: Appalachia since 1945*. Lexington: The University Press of Kentucky, 2013.
- Fry, Naomi. "Roy Cohn and the Making of a Winner-Take-All America." *The New Yorker* (25. september, 2019). <https://www.newyorker.com/culture/cultural-comment/roy-cohn-and-the-making-of-a-winner-take-all-america>.
- Gawande, Atul. "A Nation's Health Care: Rescuing the System." *The New Yorker*, 5. oktober, 2020: 12-13.
- Geis, Deborah R. og Steven F. Kruger. Red. *Approaching the Millenium: Essays on Angels in America*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1997.
- Haley Danielle F, Saitz Richard. "The Opioid Epidemic During the COVID-19 Pandemic." *JAMA*, 324 16 (2020): 1615-1617. doi:10.1001/jama.2020.18543
- Healton, Pack. "The Opioid Crisis, Corporate Responsibility, and Lessons From the Tobacco Master Settlement Agreement." *JAMA: The Journal of the American Medical Association*, 322 21 (2019): 2071-2072. Web.
- Henson, Michael. *Maggie Boylan*. Athens: Swallow Press/Ohio University Press, 2015.
- Hillbilly*. Instrueret af Sally Rubin og Ashley York, optrædere af bell hooks, Ronny Cox, Billy Redden, Michael Apted, Frank X Walker, Crystal Good, Silas House, Sam Gleaves og Amythyst Kiah, 2018.
- Keefe, Patrick Radden. "The Family That Built an Empire of Pain." *The New Yorker* (23. okt., 2017). <https://www.newyorker.com/magazine/2017/10/30/the-family-that-built-an-empire-of-pain>.
- Kushner, Tony. *Angels in America: A Gay Fantasia on National Themes*. 1995. New York: Theater Communications Group, 2004.
- The Lancet*. "Lawsuits Alone Will Not Fix the US Opioid Overdose Crisis." *The Lancet*. Lancet Publishing Group, September 7, 2019. doi:10.1016/S0140-6736(19)32041-0.
- Mazzolini, Elizabeth. "Toxic Attachments: Drug Epidemics and a Sense of Place." *The Minnesota Review* 92 (2019): 73-94. doi:10.1215/00265667-7329779.

- Miller, James. "Heavenquake: Queer Analogies in Kushner's America." *Approaching the Millennium: Essays on Angels in America*. Red. Deborah R. Geis og Steven F. Kruger. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1997. 56-77
- Odets, Walt. *Out of the Shadow: Reimagining Gay Men's Lives*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2019.
- Pearl, Monica B. "Epic AIDS: Angels in America from Stage to Screen." *Textual Practice* 21 4 (2007): 761-779.
- Puar, Jasbir. *The Right to Maim: Debility, Capacity, Disability*. Durham og London: Duke University Press, 2017.
- Quinones, Sam. *Dreamland: The True Tale of America's Opiate Epidemic*. New York og London: Bloomsbury, 2015.
- Smith, David E. "Medicalizing the Opioid Epidemic in the U.S. in the Era of Health Care Reform." *Journal of Psychoactive Drugs*, 49 2 (2017): 95-101. doi:10.1080/02791072.2017.1295334.
- Sontag, Susan. *AIDS og dens metaforer*. Oversat af John Theodor Thomsen. Århus: Klim, 1989.
- Stoll, Steven. *Ramp Hollow: The Ordeal of Appalachia*. New York: Hill and Wang, 2017.
- Van Zee, Art. "The Promotion and Marketing of OxyContin: Commercial Triumph, Public Health Tragedy." *American Journal of Public Health*, 99 2 (2009): 221-7. doi:10.2105/AJPH.2007.131714
- Yancy, George. "Judith Butler: Mourning is a Political Act Amid the Pandemic and Its Disparities," *TRUTHOUT*, 30. april, 2020. <https://truthout.org/articles/judith-butler-mourning-is-a-political-act-amid-the-pandemic-and-its-disparities/>
- Yen, Hope, Stephen Braun og Calvin Woodward. "AP FACT CHECK: Trump's alternate reality on COVID-19 threat." *AP News*, 20. juli 2020. <https://apnews.com/article/0aa783aa734b2ac3d984c5116b3e8039>.

